

Συστημική Φτώχεια ως Αιτία Ύφεσης.

© 2011

Robert Ashford Καθηγητής Νομικής
Syracuse University College of Law
Syracuse, New York 13244
001 315 677 – 4680, Rhashford@aol.com

Οι αναλύσεις για τα αίτια της σημερινής οικονομικής κρίσης και τους τρόπους για να επιτευχθεί μια βιώσιμη οικονομική ανάκαμψη ακολουθεί την κοινή αλλά σιωπηρή παραδοχή ότι δεν υπάρχει καμία ουσιαστική, πρώτης τάξης σύνδεση μεταξύ ύφεσης και αποτυχίας να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της συστημικής φτώχειας. Διαφορετικά, ενώ η ανάλυση των αιτιών της ύφεσης, οι διορθωτικές πολιτικές, καθώς και η ανάγκη να εντοπιστούν οι διεργασίες της αγοράς που διαιωνίζουν τη συστημική φτώχεια, θα πρέπει να τεθούν στο ίδιο τραπέζι συζητήσεων, συστηματικά. Αυτή η κοινώς αποδεκτή υπόθεση είναι εσφαλμένη. Η μακρόχρονη αποτυχία της αντιμετώπισης των διεργασιών της αγοράς που διαιωνίζουν τη συστημική φτώχεια, είναι μια θεμελιώδης αιτία της σημερινής οικονομικής κρίσης.

Υφέσεις συμβαίνουν (και υποβέλτιστη απασχόληση και ανάπτυξη εξακολουθούν να υπάρχουν) όταν μια κρίσιμη μάζα των συμμετεχόντων στην αγορά πιστεύουν ότι η κατανομή της μελλοντικής ικανότητας κέρδους δεν αρκεί για να αγοράσει ό,τι μπορεί να παραχθεί παρά την φυσική και τεχνολογική ικανότητα να απασχολούν το διαθέσιμο εργατικό δυναμικό και το κεφάλαιο να παράγουν περισσότερο κατά την ίδια περίοδο με χαμηλότερο κόστος ανά μονάδα. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων πέντε δεκαετιών, στις ΗΠΑ, έχουν γίνει (1) απολύσεις, συρρικνώσεις και αποτυχίες επιχειρήσεων, η έκρηξη της φούσκας των dot.com και των ακινήτων, η βουτιά του χρηματιστηρίου, και επίσης (2) οι διασώσεις της κυβέρνησης, τα δάνεια, οι εγγυήσεις, οι φορολογικές ελαφρύνσεις και δαπάνες, καθώς και η νομισματοποίηση της Ομοσπονδιακής Τράπεζας έχουν αναληφθεί για την πρόληψη της οικονομικής κατάρρευσης και την προώθηση της οικονομικής ανάκαμψης. Μπορεί όλα να κατανοηθούν ως προνοητικές απαντήσεις στην ευρέως αντιληπτή προοπτική της ανεπαρκούς ικανότητας των καταναλωτών και των παραγωγών να αγοράζουν ό,τι μπορεί να παραχθεί και να ανταποκριθούν στα υπάρχοντα και τα αναμενόμενα χρέη τους – εν συντομία, η βιώσιμη προοπτική της ανεπαρκούς ικανότητας βιοπορισμού, στο πλαίσιο αχρησιμοποίητου παραγωγικού δυναμικού. Κατά την ίδια χρονική περίοδο, η βραχυπρόθεσμη μείωση της βιοποριστικής ικανότητας των καταναλωτών της Αμερικής, έχει χρηματοδοτηθεί όλο και περισσότερο από ιδρύματα διαχείρισης και διανομής των χρεών των καταναλωτών που επιτρέπουν στους ανθρώπους να αγοράζουν ό,τι δεν μπορούν να αντέξουν οικονομικά.

Η ουσία της συστημικής φτώχειας είναι η ευρεία διαδεδομένη ανεπαρκής ικανότητα κερδοφορίας. Σε περιόδους ύφεσης, με την αυξανόμενη ανεργία, το πρόβλημα της ανεπαρκούς κερδοφορίας (η οποία μαστίζει πάντα τους φτωχούς ανθρώπους, ακόμη και σε περιόδους ευημερίας), αυξάνεται και μέσα από τη μεσαία τάξη, όπως αυξάνονται και τα νερά στις πλημμύρες. Έτσι, αντί να βλέπουμε τη Wall Street ως πολύ μεγάλη για να καταρρεύσει, είναι πιο ακριβές να αναγνωριστεί ότι η **οικονομική δυνατότητα** της ανθρώπων χαμηλής και μεσαίας οικονομικής τάξης είναι πολύ μεγάλη για να αποτύχει και θα πρέπει να γίνει υψίστη προτεραιότητά μας.

Η ιδέα, ότι η κερδοφόρος μαζική παραγωγή απαιτεί την οικονομική δυνατότητα για την υποστήριξη της μαζικής κατανάλωσης δεν είναι νέα. Ούτε η ιδέα ότι τα κίνητρα κέρδους για την απασχόληση εργασίας και κεφαλαίου του σήμερα απαιτούν μια αποδεκτή προσδοκία της καταναλωτικής ζήτησης του αύριο. Ομοίως, μια εύλογη προσδοκία για βιώσιμη οικονομική ανάκαμψη και ανάπτυξη του σήμερα απαιτεί μια εύλογη προσδοκία για αύξηση της οικονομικής δυνατότητας του αύριο. Ωστόσο, η κυρίαρχη στρατηγική για την προώθηση της οικονομικής ανάκαμψης αποτελεί ένα σύνθετο **συνδυασμό αριστερών και δεξιών κυβερνητικών πολιτικών** που προωθούν (1) την απόκτηση κεφαλαίων με τα κέρδη του κεφαλαίου (και, επίσης, σημαντική αναδιανομή της κυβέρνησης) κυρίως για μεγάλες εταιρείες και πρόσωπα με επάρκεια κεφαλαίων, γενικώς, ανάλογα με τον υπάρχοντα πλούτο τους, και (2) κατά κύριο λόγο

θέσεις εργασίας (αλλά σε καμία περίπτωση τις καλύτερες ή υψηλότερα αμειβόμενες θέσεις εργασίας) και διάφορες μορφές αναδιανομής κοινωνικής πρόνοιας για τους φτωχούς και τη μεσαία τάξη ανθρώπων.

Πολιτικές, που προωθούν την απασχόληση, συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων που παρέχουν σε άτομα εκπαίδευση, δεξιότητες, καθώς και συμπληρωματική στήριξη για τη διασφάλιση και τη διατήρησή τους, είναι σίγουρα απαραίτητες, καθώς και οι διάφορες μορφές κοινωνικής πρόνοιας. Αλλά οι πολιτικές αυτές στην καλύτερη περίπτωση αφορούν μόνο στις βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες ανάγκες των φτωχών και των ανθρώπων της μεσαίας τάξης. Παραλείπουν να τους παρέχουν τη μακροπρόθεσμη συμμετοχή στην αγορά, ουσιώδους σημασίας για την αυξανόμενη **ικανότητα βιοπορισμού**, που απαιτείται για την αειφόρο οικονομική ανάπτυξη.

Το στοιχείο, που λείπει από τις κυρίαρχες στρατηγικές για την ενίσχυση της ικανότητας βιοπορισμού των φτωχών και της μεσαίας τάξης είναι η αναγνώριση της ανάγκης για τον εκδημοκρατισμό **«του δικαιώματος να αποκτήσουν κεφάλαια με τα κέρδη του κεφαλαίου»**¹. Το δικαίωμα αυτό δεν είναι ένα **«δικαίωμα κοινωνικής πρόνοιας»**. Δεν είναι ένα δικαίωμα να λαμβάνουν, αυτό που άλλοι είναι υποχρεωμένοι να παράγουν. Πρόκειται για ένα «δικαίωμα στην αγορά» - το δικαίωμα να συμμετέχουν σε συναλλαγές στην αγορά με άλλους πρόθυμους συμμετέχοντες. Πιο συγκεκριμένα, είναι το δικαίωμα της ανταγωνιστικής πρόσβασης σε κυβερνητικά υποστηριζόμενες διαδικασίες της αγοράς, στις οποίες το κεφάλαιο αποκτάται με τα κέρδη του κεφαλαίου. Απαιτεί το άνοιγμα προς τους φτωχούς και τη μεσαία τάξη των ιδίων κυβερνητικά υποστηριζόμενων θεσμικών οργάνων χρηματοδότησης, τραπεζών, ιδιωτικής ασφάλισης, κυβερνητικών δανείων, εγγυήσεων και αντασφάλισης και ευνοϊκής φορολογικής και νομισματικής πολιτικής που προς το παρόν επαφίεται στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση να τονώσει την οικονομία και να διευκολύνει την απόκτηση κεφαλαίων με τα κέρδη των κεφαλαίων, κυρίως προσώπων με επάρκεια κεφαλαίων, σε αναλογία προς τον υπάρχοντα πλούτο τους.

Αν και θεωρητικά, όλοι οι άνθρωποι σε μια οικονομία της αγοράς έχουν το δικαίωμα να αποκτήσουν κεφάλαια με τα κέρδη του κεφαλαίου, ο βασικός παράγοντας της ικανότητας των ατόμων να αποκτήσουν κεφάλαια με τα κέρδη του κεφαλαίου είναι η υπάρχουσα κατανομή της κυριότητας των κεφαλαίων. Η αδυναμία της υφιστάμενης δομής της αγοράς για τη διανομή κεφαλαίων και κερδών που επαρκούν να υποστηρίξουν τη βιώσιμη ανάκαμψη και ανάπτυξη μπορεί να γίνει κατανοητή με την εξέταση των τριών χιλιάδων μεγαλύτερων πιστωτικά φερέγγυων εταιριών της Αμερικής. Η κεφαλαιοποίηση αυτών των εταιριών περιλαμβάνει περίπου το 90% των επενδυμένων μη εσωτερικών κεφαλαίων της Αμερικής. Με μειούμενο κόστος ανά μονάδα, οι περισσότερες από αυτές τις εταιρείες μπορούν να παράγουν επικερδώς πολύ περισσότερα από τα προϊόντα, που οι άνθρωποι θα αγόραζαν αν είχαν την οικονομική δυνατότητα να αγοράζουν και αν είχαν αυτή τη δυνατότητα, η εμπορική αξία των μετοχών των εταιριών αυτών θα αυξανόταν.

Επί του παρόντος, σχεδόν όλα τα κεφάλαια που αποκτούνται από αυτές τις εταιρείες προέρχονται από τα κέρδη του κεφαλαίου (όχι από τα κέρδη του εργατικού δυναμικού), και ένα μεγάλο μέρος αυτών που αποκτάται με δανεικά χρήματα². Την ίδια στιγμή, η κυριότητα της εν λόγω εταιρικής περιουσίας είναι εξαιρετικά συγκεντρωμένη : Περίπου το 1% των ανθρώπων κατέχουν το 50% του πλούτου και το 10% κατέχει το 90% του πλούτου, αφήνοντας το 90% των ανθρώπων να κατέχει λίγο ή καθόλου πλούτο³. Έτσι, το κεφάλαιο κερδίζει με ρυθμό που αντανάκλα τη μακροχρόνια (κατεσταλαμένη) ικανότητα κέρδους, καθώς κερδίζει κυρίως για μια μικρή μειονότητα του πληθυσμού.

Επειδή η ζήτηση που υπάρχει σήμερα για την απασχόληση κεφαλαίων και εργατικού δυναμικού εξαρτάται από τη ζήτηση για τα καταναλωτικά αγαθά σε μελλοντική περίοδο, μία εθελοντική μέθοδος της σταθεράς διευρυνόμενης απόκτησης κεφαλαίου υπόσχεται περισσότερη καταναλωτική ζήτηση, βάσει της παραγωγής στο μέλλον και, συνεπώς, μεγαλύτερη ζήτηση για μια πληρέστερη απασχόληση εργατικού δυναμικού και κεφαλαίου κατά τα προηγούμενα έτη. Έτσι, αν οι τεχνικές της εταιρικής χρηματοδότησης (η οποία προς το παρόν χρησιμοποιείται για

να μπορέσουν οι επιχειρήσεις να αποκτήσουν περιουσιακά στοιχεία παγίου κεφαλαίου, πριν έχουν κερδίσει τα χρήματα για να πληρώσουν γι' αυτές και ταυτόχρονα επιτρέπει οι υπάρχοντες ιδιοκτήτες να αποκτήσουν κεφάλαια με τα κέρδη του κεφαλαίου) γίνονται διαθέσιμες ανταγωνιστικά σε όλους τους ανθρώπους, η ζήτηση που υπάρχει σήμερα για τις επενδύσεις κεφαλαίου και την απασχόληση θα αυξηθεί με την προοπτική της διεύρυνσης της διανομής του εισοδήματος κεφαλαίου σε φτωχούς και εργαζόμενους με ανικανοποίητες καταναλωτικές ανάγκες και επιθυμίες. Κατά συνέπεια, μια ευρύτερη κατανομή των κεφαλαίων και εισοδημάτων ενισχύει την υπόσχεση των κεφαλαίων να πληρώσουν για αυτά με τις μελλοντικές αποδοχές, καθιστά κερδοφόρα την απασχόληση περισσότερου κεφαλαίου και εργατικού δυναμικού, και ενισχύει τις προοπτικές για βιώσιμη οικονομική ανάκαμψη και ενίσχυση της ανάπτυξης. Κατά συνέπεια, θα αυξηθεί και την εμπορική αξία στην αγορά των υγιών εταιρειών εντός της αναπτυσσόμενης οικονομίας.

Κάτω από την ανάλυση της βαθύτερης αιτίας της οικονομικής κατάρρευσης, των υφέσεων εν γένει, και της χρόνια υπο-βέλτιστης ανάπτυξης, βρίσκεται η αρχή ότι μια συγκεντρωμένη τάση απόκτησης κεφαλαίου με τα κέρδη του κεφαλαίου πνίγει την ανάπτυξη, ενώ μια ευρύτερη τάση του απόκτησης κεφαλαίου με τα κέρδη του κεφαλαίου προωθεί την ανάπτυξη. Με άλλα λόγια, μία ευρύτερη διανομή απόκτησης κεφαλαίων με τα κέρδη του κεφαλαίου θα δημιουργήσει περισσότερα κίνητρα να απασχολούν επικερδώς αχρησιμοποίητο παραγωγικό δυναμικό και επιπλέον δυναμικό σε σχέση με μία στενότερη κατανομή απόκτησης κεφαλαίων με τα κέρδη του κεφαλαίου.

Αυτή η αρχή (η οποία είναι γνωστή ως "η αρχή της δυαδικής ανάπτυξης») είναι μια πραγματική **πρόταση**. Στην πραγματικότητα είναι αληθής, ψευδής, ή απροσδιόριστη. Εάν είναι «καλό» ή «κακό» για το κεφάλαιο να διευρύνεται ευρύτερα με τα κέρδη του κεφαλαίου είναι ένα εντελώς διαφορετικό θέμα από αυτό που τέθηκε από την πρόταση. Για παράδειγμα, κάποιος μπορεί να είναι ο βασιλιάς Henry VIII που θέλει να κατέχει τα πάντα και να θλίβεται μόνο για το γεγονός ότι οι υπήκοοί του δεν τον λατρεύουν με τον τρόπο που οι αρχαίοι Αιγύπτιοι λάτρευαν τους Φαραώ, και παρ' όλα αυτά με δυσφορία να παραδέχεται ότι η ευρύτερη κατανομή απόκτησης κεφαλαίου από τα κέρδη του τελευταίου, είχε ως αποτέλεσμα να απασχολεί επικερδώς αχρησιμοποίητη παραγωγική ικανότητα και θα προωθεί την ανάπτυξη. Ωστόσο, εάν ο Henry κατανοούσε αυτή την αρχή, θα μπορούσε να κάνει ό,τι του ήταν δυνατό για να αποτρέψει αυτό από το να διδάσκεται.

Η λεπτομερής περιγραφή των μεταρρυθμίσεων της αγοράς, αναγκαίων για να ανοίξουν προς τις φτωχές και μεσαίες τάξεις ανθρώπων τις διαδικασίες της αγοράς όπου τα κεφάλαια μπορούν να αποκτηθούν με τα κέρδη του κεφαλαίου είναι πέρα από το σκοπό του συγκεκριμένου σύντομου σχολίου, αλλά μπορεί να βρεθεί σε άλλα κείμενα⁴. Οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά θα απαιτούσαν αλλαγές στην ομοσπονδιακή νομοθεσία που αφορούν στις επιχειρήσεις, τους διοικούντες, τους δανειστές, τους ασφαλιστές, καθώς και την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ. Αρκεί να πούμε, ότι η επιτρεπόμενη διαδικασία της διεύρυνσης της κυριότητας χρηματοδότησης θα ήταν εντελώς εθελούσια στους συμμετέχοντες στην αγορά και δεν απαιτεί τη φορολόγηση, δήμευση, αναδιανομή, κατανομή πίστωσης, ή τον έλεγχο της κυβέρνησης σε δανειακές ή επενδυτικές αποφάσεις. Ο τρόπος και η κατανομή του απόκτησης κεφαλαίου παραμένει σε χέρια ιδιωτών, αλλά, στην πράξη, είναι πιο ανοιχτή σε όλους τους ανθρώπους ακριβώς επειδή τα κίνητρα κέρδους για την εθελούσια ανταλλαγή είναι μεγαλύτερα, όσο η τάση για απόκτηση κεφαλαίου διευρύνεται.

Με το άνοιγμα προς τους φτωχούς και τη μεσαία τάξη των ίδιων κυβερνητικά υποστηριζόμενων θεσμικών οργάνων, χρηματοδότησης εταιρειών, των τραπεζών, της ιδιωτικής ασφάλισης, των κυβερνητικών δανείων, των εγγυήσεων και της ανασφάλισης και ευνοϊκής φορολογικής και νομισματικής πολιτικής (προς το παρόν καλείται η ομοσπονδιακή κυβέρνηση να τονώσει την οικονομία και να διευκολύνει την απόκτηση κεφαλαίων με τα κέρδη των κεφαλαίων κυρίως σε μερίδα ανθρώπων με υπάρχοντα πλούτο), η φτώχη και μεσαία τάξη θα μπορούν επίσης να ενισχύσουν τα έσοδά τους με απόκτηση κεφαλαίων με τα κέρδη του κεφαλαίου τους. Με αυτό τον τρόπο θα συσταθεί μια πιο δίκαιη και πιο ανταγωνιστική θεμελίωση της αγοράς για τη μείωση της συστημικής φτώχειας και θα ενισχυθούν σε μεγάλο βαθμό οι προοπτικές για

μεγαλύτερες και πιο ευρέως κατανομημένες οικονομικές ευκαιρίες, και η αιφύρορ ανάπτυξη μπορεί εύλογο να αναμένεται και να υλοποιηθεί από όλους.

1 Αν και ποτέ σχεδόν δεν αναφέρθηκε σε νομικά, οικονομικά, ή επιχειρηματικά κείμενα και άρθρα, είτε στα μέσα ενημέρωσης, αν το δικαίωμα αυτό θα παράμεινε ιδιωτικοποιημένο (όπως και στις δυτικές οικονομίες) ή παράνομο (όπως στις κομμουνιστικές οικονομίες) ήταν ένα μείζον θέμα (και σίγουρα το μείζον θέμα που δεν προσδιορίστηκε συγκεκριμένα) στη ρίζα του αγώνα στον Ψυχρό Πολέμο του καπιταλισμού ενάντια στον κομμουνισμό που κυριάρχησε σε μεγάλο μέρος του εικοστού αιώνα. Για μια συζήτηση της σχέσης μεταξύ του καπιταλισμού, της ελευθερίας και του δικαιώματος της απόκτησης κεφαλαίων με τα κέρδη του κεφαλαίου βλ. Robert Ashford, "Milton Friedman's Capitalism and Freedom: A Binary Economic Critique", 44 *Journal of Economic Issues* 533 (2010)

2 Κατά τη δεκαπενταετή περίοδο από το 1989 μέχρι και το 2003, στην περίπτωση των μεγάλων αμερικανικών επιχειρήσεων, οι πηγές πόρων για την απόκτηση κεφαλαίων, κατά προσέγγιση αποκαλύπτουν ότι τα ετήσια υπόλοιπα κερδών εις νέον ανέρχονταν σε τουλάχιστον 70% και συνηθέστερα στο 80% του κεφαλαίου απόκτησης. Σχεδόν ολόκληρο το υπόλοιπο αποτελούσε το δανεισμό. Η πώληση μετοχών, ως πηγή χρηματοδότησης απόκτησης κεφαλαίου ποτέ δεν υπερέβη το 5% και ήταν αρνητική κατά τα περισσότερα έτη. Βλ. Richard A. Brealey & Stewart C. Myers, *Franklin Allen Principles of Corporate Finance Chapter 14*, pp 561-563 3rd edition, 2004).

3 Edward N. Wolff, *Top Heavy; A Study of Increasing Inequality in America* (New York, Twentieth Century Fund, 1995), και Edward N. Wolff, "How the Pie is Sliced: America's Growing Concentration of Wealth," *The American Prospective*. 22, (Summer 1995), pp. 58-64.

4 Robert Ashford,, "Broadening the Right to Acquire Capital with the Earnings of Capital: The Missing Link to Sustainable Economic Recovery and Growth", 39 *Forum for Social Economics*. 89 (2010),
"Universalizing the Right to Acquire Capital with the Earnings of Capital: Binary Economic Strategies for Empowering Poor and Working People and Achieving More Sustainable Growth", *Global Business and Economics Anthology*, 235(2007),
"Memo On Binary Economics to Attorneys for People of Color and Women Re: What Else Can Public Corporations Do For Your Clients?," 79 *St. John's Law Review* 1221 (2005),
Binary Economics: the New Paradigm, (1999) with Rodney Shakespeare (University Press of America);
"Louis Kelso's Binary Economy," Volume 25 *Journal of Socio-Economics* 1 (1996) (διαθέσιμο στο westlaw.com στη βάση itsjjsocoecon),
"The Binary Economics of Louis Kelso: A Democratic Private Property System for Growth and Justice," Chapter 6 in *Curing World Poverty: The New Role of Property*, (1994),
John H. Miller, C.S.C., S.T.D., editor; "The Binary Economics of Louis Kelso: The Promise of Universal Capitalism," 22 *Rutgers Law Journal* 3 (1990).